

Уманський національний
університет садівництва

Факультет економіки і
підприємництва

Кафедра підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Організація товарного біржового ринку»

Рівень вищої освіти:	<u>перший (бакалаврський)</u>
Спеціальність:	<u>076 «Підприємництво та торгівля»</u>
Освітня програма:	<u>Підприємництво, торгівля та біржова діяльність</u>
Семестр:	<u>7</u>
Курс (рік навчання):	<u>4 (4)</u>
Форма навчання:	<u>денна</u>
Кількість кредитів ЄКТС:	<u>5</u>
Мова викладання:	<u>українська</u>
Обов'язкова/вибіркова:	<u>обов'язкова</u>

Лектор курсу	Микола Коротєєв
Профайл лектора	https://economics.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/koroteev-mikola-anatolijovich.html
Контактна інформація лектора (e-mail)	nickoroteyev@gmail.com
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1385

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу	➤ формування системи професійної компетентності (знань, прикладних вмінь та навичок) з організації товарного біржового ринку, глибоке розуміння тенденцій розвитку та сучасних модифікацій моделей сучасних товарних бірж; формування вмінь та навичок оцінки кон'юнктури товарного біржового ринку та використання інструментів біржової торгівлі.
Завдання курсу	➤ формування базових й структурованих знань про організаційні, економічні та правові основи функціонування товарного біржового ринку; ➤ опанування технології здійснення біржових операцій на товарних біржах; ➤ засвоєння теоретичних положень і набуття практичних навичок щодо оцінки стану і тенденцій розвитку кон'юнктури товарного біржового ринку та механізму котирування цін.
Компетентності	➤ ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях. ➤ ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ➤ ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість. ➤ СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності. ➤ СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур. ➤ СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин. ➤ СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур. ➤ СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності. ➤ СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності. ➤ СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
Програмні результати навчання	➤ ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях. ➤ ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності. ➤ ПРН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. ➤ ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати ➤ ПРН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової

	<p>діяльності для подальшого використання на практиці.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ПРН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур. ➤ ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур. ➤ ПРН 14. Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності. ➤ ПРН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів. ➤ ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці. ➤ ПРН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів. ➤ ПРН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків. ➤ ПРН 21. Застосовувати одержані знання й уміння для контролю за виконанням дотримання правил торгівлі, зберігання товарів.
--	---

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / практичні (семинарські, лабораторні))	Зміст тем курсу	Завдання	Оціню- вання (балів)
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Основи організації товарних бірж та здійснення біржової торгівлі				
Тема 1. Роль біржової торгівлі у ринковій економіці	2/2	<p>Поняття, сутність та види бірж. Ознаки класифікації бірж. Вид біржового товару. Номенклатура товарів. Принципи організації бірж. Організаційно-правова форма. Форма участі відвідувачів у торгах. Місце і роль бірж у світовій торгівлі. Вид біржових угод. Основні риси біржової торгівлі.</p> <p>Умови розвитку бірж у ринковій економіці. Основні етапи розвитку світової біржової торгівлі. Основні тенденції розвитку світової біржової торгівлі на сучасному етапі. Огляд розвитку біржової торгівлі в Україні.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, обґрунтування ролі біржової торгівлі у ринковій економіці.</p> <p>Виконання завдань для самостійної роботи, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	5
Тема 2. Товарні біржі: види та особливості їх функціонування в національній економіці	2/2	<p>Визначення товарної біржі та її функції. Особливості діяльності товарних бірж в Україні. Закон України «Про товарну біржу». Функції товарних бірж. Класифікація товарних бірж. Види товарних бірж: за регіоном дії, за характером асортименту товарів, за характером біржових угод, за ступенем відкритості, за організаційно-правовими формами.</p> <p>Основні етапи розвитку товарних бірж в Україні. Тенденції та завдання розвитку товарних бірж в Україні.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з особливостями діяльності товарних бірж в Україні.</p> <p>Виконання завдань для самостійної роботи, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	5
Тема 3. Організаційні засади створення товарної біржі та проведення біржових торгів	4/4	<p>Регулювання біржової діяльності. Мета регулювання біржової діяльності. Механізм біржового регулювання: правове, нормативне й інформаційне забезпечення. Система управління біржовою діяльністю. Державні й недержавні методи регулювання. Принцип саморегулювання. Змішана модель регулювання. Правові умови створення та діяльності бірж в Україні. Зміст і структура Закону України «Про товарну біржу». Створення та порядок реєстрації товарної біржі. Принципи діяльності товарних бірж. Права й обов'язки</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з механізмом біржового регулювання: правового, нормативного й інформаційного забезпечення.</p> <p>Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	5

		<p>товарної біржі. Майно біржі та гарантії майнових прав. Внутрішньобіржові нормативні акти. Особливості біржового регулювання в зарубіжних країнах.</p> <p>Організаційна структура біржі. Біржова рада (Рада директорів). Правління біржі. Загальні збори членів біржі. Виконавчий директор. Регламент біржі. Маршрут брокера на біржі. Комітет зі стандартизації та якості. Котирувальний комітет. Біржовий арбітраж. Комітет реєстрації угод. Розрахункова палата. Інформаційно-довідковий відділ. Комітет з торгівельної етики. Відділ економічного аналізу. Персонал біржі.</p>		
Тема 4. Біржові товари і принципи формування товарної спеціалізації брокерів	2*/2	<p>Особливості біржових товарів та їх класифікація. Вимоги до біржового товару. Біржові товари, що реалізуються на біржах України. (та в інших країнах). Класифікація сучасного асортименту біржових товарів. Основні тенденції зміни складу біржових товарів. Критерії класифікації товарів, що реалізуються на товарній біржі.</p> <p>Біржовий потенціал товарного ринку України. Показники, що характеризують біржовий потенціал товарного ринку. Інформація про досвід роботи провідних бірж України.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з біржових товарів.</p> <p>Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	5
Тема 5. Посередництво у біржовій діяльності	4/2	<p>Сутність та основні види торговельно-посередницької діяльності на товарному біржовому ринку. Взаємовідносини брокерів із клієнтами. Економічна стратегія брокера на товарній біржі</p> <p>Сутність ефективності посередницької діяльності</p> <p>Система показників посередницької діяльності.</p> <p>Організаційно-правові основи створення і функціонування брокерської фірми. Функції брокерської фірми. Клієнти брокерських фірм. Зміст угоди на брокерське обслуговування. Угода-доручення клієнта брокерської фірми на здійснення біржової угоди. Договір комісії. Звіт брокера (брокерської фірми) клієнту про виконану роботу згідно з дорученням. Види доручень клієнта брокеру. Доходи брокерських фірм. Принципи та</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з основними видами торговельно-посередницької діяльності на товарному біржовому ринку.</p> <p>Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	5

		<p>послідовність формування товарної спеціалізації брокерів. Етапи формування товарної спеціалізації брокерів. Умови вибору товарної спеціалізації. Формування необхідного рівня знань про товар. Показники ефективності брокерської діяльності.</p>		
Модульний контроль				10
Змістовий модуль 2. Оцінювання складових потенціалу підприємства				
Тема 6. Види біржових угод та операцій	4/4	<p>Поняття, сутність та класифікація біржових угод. Типи угод. Критерії класифікації біржових угод. Класифікація угоди з реальним товаром. Ф'ючерсні угоди та механізм їх здійснення. Стандартизація ф'ючерсного контракту. Порівняльна характеристика форвардних та ф'ючерсних контрактів. Опціонні угоди. Сутність та класифікація (угоди «за премією»). Види опціонних угод. Порівняльна характеристика опціонних та ф'ючерсних контрактів. Біржові операції. Основні завдання біржових операцій. Види біржових операцій. Види операцій страхування цінового ризику. Спекулятивні біржові операції.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з видами біржових угод та операцій. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	5
Тема 7. Формування та котирування цін на товарній біржі	4/4	<p>Принципи формування цін на товарній біржі. Види біржових цін. Додаткові умови, що обмежують виявлення функції пропозиції від ціни. Ситуації, за яких функція попиту від ціни не працює. Фактори, що обумовлюють зміну попиту на товари (крім ціни). Встановлення ціни рівноваги на біржі. Структура елементів біржової ціни на товар. Основні види цінових знижок, що використовуються у практиці біржової торгівлі. Види біржових цін: основні і другорядні. Види цінової стратегії та політики продавця на товарній біржі. Форми цінової політики. Сутність та правила біржового котирування цін. Сутність біржового котирування. Порядок розрахунку типових біржових цін. Основні правила котирування цін на товарних біржах. Система показників біржового котирування цін.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з правилами біржового котирування цін. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	5

<p>Тема 8. Аналіз та прогнозування біржової кон'юнктури</p>	<p>4/4</p>	<p>Сутність, мета та етапи дослідження біржової кон'юнктури. Система показників моніторингу кон'юнктури біржового ринку. Аналіз поточної біржової кон'юнктури. Розрахунок системи аналітичних показників. Вияв коливання кон'юнктури біржового ринку за цим товаром. Кон'юнктурні стадії розвитку загального ринку окремого товару. Життєвий цикл товару. Прогнозування біржової кон'юнктури. Стадії прогнозування біржової кон'юнктури.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з методологією аналізу та прогнозування біржової кон'юнктури. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	<p>5</p>
<p>Тема 9. Форми розрахунків та організація розрахункових операцій за біржовими угодами</p>	<p>4/2</p>	<p>Сутність і функції клірингу та розрахунків. Класифікація клірингу та розрахунків. Характеристика умов платежу за біржовими угодами. Строки платежу. Форми розрахунків за біржовими угодами. Форми безготівкових платежів. Послідовність розрахункових операцій. Організація розрахункових операцій на біржі. Розрахункова палата. Застава: застава продавця, застава покупця. Маржа: початкова, підтримуюча, варіаційна. Методи здійснення грошових розрахунків між покупцями і продавцями на товарній біржі. Основні етапи розрахунково-клірингового процесу на ринку ф'ючерсних контрактів.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з формами розрахунків за біржовими угодами. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	<p>5</p>
<p>Тема 10. Організація та проведення торгів на товарній біржі</p>	<p>2/2</p>	<p>Порядок та правила ведення біржових торгів. Біржова сесія. Процедура біржового торгу. Роль маклера під час біржових торгів. Особливості укладання угоди. Види доручень клієнта брокеру. Види та характеристика біржових аукціонів. Форми біржового аукціону.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу, ознайомлення з правилами ведення біржових торгів. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, вирішення ситуаційних задач з теми заняття, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	<p>5</p>
<p>Модульний контроль</p>				<p>10</p>
<p>Всього за 1 семестр</p>	<p>32/28</p>			<p>70</p>
<p>Екзамен</p>				<p>30</p>
<p>Всього за курс</p>				<p>100</p>

*залучений стейкхолдер для спільного проведення аудиторного заняття

**Розподіл балів, присвоюваних здобувачам при вивченні дисципліни
«Організація товарного біржового ринку»**

Поточний (модульний) контроль													Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль	Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
Кількість балів за змістовий модуль	35						35								
Тема	T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	МК 1	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10	МК 2	30	100	
Кількість балів	5	5	5	5	5	10	5	5	5	5	5	10			
в т.ч. за видами робіт:															
- практичні заняття	3	3	3	3	3		3	3	3	3	3				3
- виконання СРС	2	2	2	2	2		2	2	2	2	2				2
- інші види робіт															

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика оцінювання	В основу рейтингового оцінювання знань закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, модульного контролю, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) здобувач може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) здобувач може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час підготовки рефератів (есе) та індивідуальних науково-дослідних завдань, проведення контрольних заходів здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом факультету)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни